

N:o 67.

Af herr **C. J. Petersson** i Eksebo, *om upphäfvande af Konungens rätt att förordna om nya val till Riksdagens båda Kamrar eller den ena af dem samt om inrättande af en riksnämnd.*

Den rätt att förordna om nya val till Riksdagens båda kamrar eller den ena af dem, som i grundlagen blifvit åt Konungen medgifven, har i tillämpningen visat sig förenad med åtskilliga olägenheter. Jag tänker härvid mindre på de brister i föreskrifterna om valsättet, som kommit i dagen vid de nyligen afslutade valen, eller den ovisshet, som visat sig råda om rätta sättet att tolka och tillämpa dem; men sjelfva grunden för en dylik rätt kan möjligen sättas i fråga.

Vill man åt Konungen fortfarande bibehålla denna rätt att i högvigtiga samhällsfrågor, framför allt då det gäller genomgripande förändringar i ett under lång tid tillämpadt politiskt eller ekonomiskt system, förändringar, som icke böra förhastadt eller oöfverlagdt beslutas, vädja till folket, synes mig dock kunna dragas i tvifvel huruvida sjelfva sättet för denna vädjan, sådant det i svensk grundlag är beskrifvet, är det riktigaste och för ändamålet bäst funna.

Enligt sakens natur komma, då efter Riksdagens upplösning nya val skola förrättas till endera eller båda kamrarna, dessa val att hufvudsakligen eller uteslutande förrättas med hänsyn till de valdes åsikter i en enda fråga, nämligen den, för hvars skull Riksdagen blifvit upplöst, och med underordnande eller förbiseende af allt annat. Detta kan ej vara lyckligt, då ju lagstiftarne hafva många viktiga frågor att behandla, och ej blott en enda. Skall nu vid valet icke hänsyn tagas till dessa andra viktiga frågor, så kan lätt hända att det blir slumpen som bestämmer öfver deras afgörande vid den nyvalda

riksdagen, och det kan för landet icke vara nyttigt. Tages åter hänsyn till de valdes ställning till dessa frågor mer än till den enda, som orsakat Riksdagens upplösning, då kan det hända att Konungen icke får af folket det bestämda svar i denna fråga, för hvars vinnande han funnit skäligt att förordna om nya val. Allt detta träder ej så skarpt i dagen, då man i alla fall såsom nu står omedelbart invid slutet af en valperiod; men kunde leda till många svårigheter och missförhållanden, om de nya valen skedde straxt i början af en valperiod, under hvars hela återstod den i och för en enda fråga nyvalda kammaren eller riksdagen sålunda hade att stifta lagar för land och folk. Detta hvad andra kammaren vidkommer, hvaremot det för första kammaren, hvars ledamöter väljas för en tid af nio år från valdagen, val på grund af den utseddes åsikter i en enda fråga ställa sig ännu mera betänkliga till sina följder. Härtill kommer såsom något ingalunda oviktigt den rubbning och det afbrott i riksdagsarbetena, som alltid måste följa med Riksdagens upplösning och nya val. Denna olägenhet må visserligen betraktas såsom ett mindre ondt, som måste sättas åsido för den viktigare synpunkten, att folkets vilja bör så noga som möjligt utrönas, innan beslut af magtpåliggande natur må fattas. Men bäst vore för landet, om det sistnämnda målet kunde vinnas, utan att lagstiftningsarbetenas jemna gång därför behöfde rubbas.

Ett sätt att nå detta mål tillåter jag mig härmed draga under Riksdagens upplysta ompröfning. Det synes mig ganska väl låta sig göra, att om Konung och Riksdag ej enades om en samhällsviktig fråga, dess slutliga afgörande med riksdags rätt hänskjutes till särskildt och enkom för detta ändamål valde deputerade, under det den egentliga riksdagen fortföre med de öfriga arbeten, för hvilkas skull den blifvit utsedd. Vid val af sådana deputerade, som hade att behandla blott en enda fråga, kunde mera hänsyn tagas till deras åsigt just i den frågan, medan sjelfva Riksdagens ledamöter allt framgent valdes efter deras ställning och åsikter i allmänhet. Hvarje sak kunde då lättare afgöras med hänsyn blott till sin egen betydelse.

En sådan deputation, för hvilken jag velat finna ett enkelt svenskt namn, i det uti ett representationsförslag på 1850-talet förekommande ordet *riksnämnd*, har jag tänkt mig bildad alldeles på samma sätt och arbetande efter alldeles samma regler som Riksdagen sjelf. Klart vore att den icke finge befatta sig med andra frågor än den (eller de, ifall det vore flera), för hvars skull den blifvit vald; att den sålunda ej på minsta sätt derutöfver finge gripa in i den egentliga Riksdagens verksamhet; och att den skulle upplösas, så snart den fullgjort sitt uppdrag. I och för detta uppdrag åter borde den hafva alla

de rättigheter och skyldigheter, som nu tillhöra en riksdag af sådan art som den nu församlade och hvilka jag här ej anser mig böra särskildt uppräknas.

För betydelsen af de särskilda punkterna i nedanstående förslag till en dylik riksnämnd torde ej heller böra närmare redogöras, då de lätteligen torde förstås af det sammanhang i hvilket de blifvit ställda. I nu gällande stadgande har jag velat ändra så litet som möjligt och vid föreslagna ändringar blott medtagit det, som varit en nödvändig följd af den principiella rubbningen. I öfrigt torde böra nämnas, att den föreslagna förändrade lydelsen af de nya grundlagsparagraferna egentligen blifvit uppställd till ledning för konstitutionsutskottet angående syftet och andan af mitt förslag och sålunda lätteligen gifva rum för de jemkningar, som kunna finnas nödiga af de statsrättslärderna, hvilka ju bäst böra förstå att i detalj föreslå lydelsen af nyttiga och nödiga grundlagsändringar.

Väl vet jag att jag här berör en af sjelfva grunderna för vår statsförfattning; och väl vet jag äfven, att dessa grunder ej böra förhastadt och öfverlagadt utsättas för någon rubbning; men jag har, till den kraft och verkan det hafva kan, velat draga under Riksdagens dom det förslag jag här sökt i sina grunddrag utveckla, då de i år vunna erfarenheter synas gifva vid handen, att någonting måste göras för att undanröjda de brister, som vidlåda hithörande delar af vår grundlag.

Alltså föreslår jag:

1:o) att Riksdagen ville för sin del besluta, att allt hvad regeringsform och riksdagsordning innehålla om Konungens rätt att förordna om nya val till riksdagens båda kamrar eller den ena af dem måtte ur dessa grundlagar utgå; och

2:o) att Riksdagen likaledes ville för sin del besluta att, förutom de ändringar och tillägg till vissa paragrafer i regeringsformen och riksdagsordningen, som kunna anses nödiga, till den sistnämnda måtte fogas ett nytt kapitel af ungefärligen följande lydelse:

Om Riksnämnd.

§ 83. Har Riksdagen fattat beslut i ärende, hvaröfver Konungen finner skäligt att ytterligare höra svenska folkets ombud, då sammankalle Konungen en riksnämnd att med samma rätt som Riksdag i detta ärende besluta; och eger riksnämnden att eftersom

den finner godt, antaga, förändra eller förkasta Riksdagens ifrågavarande beslut.

§ 84. Riksnämnden sammankallas af Konungen medan Riksdag är samlad och sammanträder omedelbart efter dess afslutning eller å den tid inom tre månader från det riksdagen blef afslutad, som Konungen bestämmer och må ej af Konungen upplösas, innan det ärende är afgjort, för hvilket densamma kallats, eller fyra månader efter dess sammanträdande förflutit.

§ 85. Riksnämnden skall fördelas i två kamrar, såsom om Riksdagen är stadgadt; dock att, der Konungen så pröfvar skäligt, val endast må anställas till den ena af dess kamrar, i hvilket fall medkammaren i Riksdagen skall i riksnämnden inträda, såsom om den vore dertill särskildt utsedd.

§ 86. Rörande bildandet af riksnämndens kamrar, dess början och upplösning, ärendenas beredning och behandling i kamrarne samt meddelande af riksnämndens beslut gälla i tillämpliga delar hvad om Riksdagen är stadgadt; och tillkommer den i allmänhet samma rättigheter och skyldigheter, som af gällande regeringsform och denna riksdagsordning blifvit Riksdagen tillerkända.

§ 87. Val till riksnämnd skola hållas så ofta den af Konungen sammankallas, och gälla endast för den tid, som den har att efter sitt inkallande vara församlad.

§ 88. Ej må riksnämnden befatta sig med andra ärenden än det, för hvars skull den sammanträdt, eller hvad dermed står i omedelbart samband; dock att der Konungen angifvit flera än ett af Riksdagens beslut såsom skäl till riksnämndens sammankallande, samtliga dithörande ärenden må af densamma behandlas.

Om remiss till konstitutionsutskottet anhålles.

Stockholm den 11 maj 1887.

C. J. Petersson
från Kalmar län.